

47. כיצד מבדיל רש"י לגמרא בין הביטויים "שמחה של מצוה" ובין "דבר שמחה של מצוה".

48. מה בין רש"י ובין בעל "תורה תמימה" בהבנת מושג השראת השכינה?
 49. מהפסוק במלכים ב' ג, טו לומדים משהו על הקשר בין נבואה ומוסיקה. מה מוסיפים לך ההשוואות הבאות לקשר הזה — (א) דברי הימים א' כה, א (וב) שם, ג.

ג) פסחים ק"ז: „לדוד מזמור" (רק במקומות הבאים: כד, א; קא, א; קי, א) — מלמד ששרתה עליו שכינה ואחר כך אמר שירה; מזמור לדוד" (ג, א ועוד מקומות רבים) — מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכינה, ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר: ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'".

50. במה נבדלת האגדה הזאת מהקודמת (ב'), מה אין בה ונמצא בראשונה?
 ד) תוספתא פאה פרק ג, יב: „מעשה בחסיד אחד ששכח עומר מתוך שדהו ואמר לבנו צא והקרב עלי פר לעולה ופר לשלמים. אמר לו, אבא, מה ראית בשמת מצוה זו יותר מכל מצוות שבתורה? אמר לו: כל מצוות שבתורה נתן לנו המקום לדעתנו, זו שלא לדעתנו" היינו אי אפשר לשכוח ביודעים.

תשובות

46. רש"י — דברי תנחומים שאומרים לפני התפילה, כלומר אין לפנינו קיום של מצוה ממש; ולפי רמ"א השמחה היא רוחנית — צלילות הדעת, אחרי בירור פסק הלכה וסמך על הפסוק בתהלים יט, ט — גם לפירוש זה אין מצוה ממש לפנינו. הערה: לפי דקדוקי סופרים והבאות במקורות עתיקים כמו פירוש רבנו חננאל ורמב"ם במקרה השני — הגירסא במקומנו ובשני המקומות הבאים היא „שמחה" ולא „שמחה של מצוה".
47. שמחה של מצוה היא ממש לשמח מישוהו, כגון הכנסת כלה, ודבר שמחה של מצוה, לדעת רש"י, השמחה כאמצעי לקיום מצוה כמו השראת השכינה.
48. רש"י כנראה מצמצם את המושג שכינה על נבואה ממש ובעל "תורה תמימה" הסביר אותו במובן יותר רחב בעל תוקף לכל הדורות.
49. ביצוע מוסיקה אינטרומונטאלית נקראת אפילו במפורש „נבואה".
50. השנייה מביאה הוכחה נוספת, שהמוסיקה משפיעה על רוח הקדש מהשינוי הדק בין „לדוד מזמור" ובין „מזמור לדוד"; אבל חסר בה המושג שמחה של מצוה. נמצא רק הביטוי „דבר שמחה של מצוה".